

ІННОВАЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТІВ: ВІД ВИЖИВАННЯ ДО ЛІДЕРСТВА У ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

*За матеріалами звітної наукової конференції Інституту вищої освіти
НАПН України*

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8108>

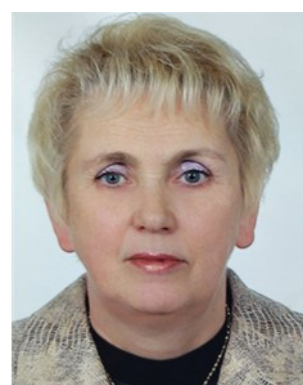
СКИБА Юрій Андрійович

доктор педагогічних наук, доцент,
заступник директора з наукової роботи
Інституту вищої освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

Ольга Григорівна ЯРОШЕНКО,

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
головний науковий співробітник відділу
інтеграції вищої освіти та ринку праці
Інституту вищої освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

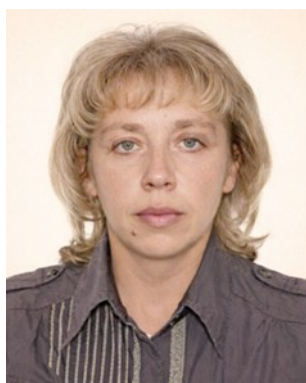
ОТИЧ Олена Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу
взаємодії вищої освіти та ринку праці
Інституту вищої освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

Володимир Віталійович КОВТУНЕЦЬ

кандидат фізико-математичних наук,
доцент, провідний науковий
співробітник відділу взаємодії вищої
освіти та ринку праці Інституту
вищої освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

ЧЕРВОНА Леся Миколаївна

кандидат філософських наук, старший
науковий співробітник, провідний
науковий співробітник відділу взаємодії
вищої освіти та ринку праці Інституту
вищої освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

Олександр Вікторович ЖАБЕНКО

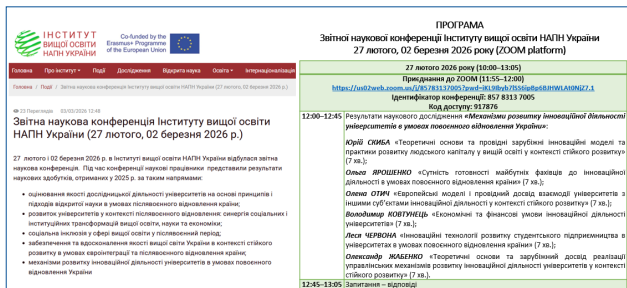
кандидат наук з державного управління,
вчений секретар, старший науковий
співробітник відділу взаємодії вищої
освіти та ринку праці Інституту
вищої освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

Анотація. У статті висвітлено результати дослідження, проведеного фахівцями відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці в межах наукової теми щодо механізмів розвитку інноваційної діяльності університетів у період повоєнного відновлення України. Проаналізовано європейську нормативно-правову базу та міжнародний досвід функціонування університетів у контексті стійкого розвитку. На основі отриманих даних обґрунтовано теоретичні засади інноваційного поступу університетів та запропоновано практичні рекомендації щодо адаптації кращих світових практик в українських університетах в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

Ключові слова: вища освіта; інновації; стійкий розвиток; інноваційна діяльність; інноваційна взаємодія; інноваційна екосистема; механізм; освітня інноваційна діяльність; студентське підприємництво; інноваційні технології.

Під час роботи *звітної наукової конференції Інституту вищої освіти НАПН України* 27 лютого 2026 р. співробітники відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці представили результати роботи, одержані у 2025 р. за індивідуальними науковими темами у межах наукового дослідження «Механізми розвитку інноваційної діяльності університетів в умовах повоєнного відновлення України» (Інститут вищої освіти НАПН України, 2026).

Перший доповідач *Юрій Скиба*, заступник директора з наукової роботи Інституту вищої освіти НАПН України, головний науковий співробітник відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці, доктор педагогічних наук, у своїй доповіді привернув увагу до проблеми інновацій в освітньому процесі. Зазначено, що в часи воєнного стану та на порозі масштабного післявоєнного відновлення університети України мають пройти шлях внутрішньої трансформації: від класичних «передавачів знань» до динамічних «інноваційних хабів». Розвиток інновацій – це сьогоднішній ключ до подолання наслідків агресії. Вища освіта перестала бути лише процесом навчання. Це центр інтеграції освіти, творчості та бізнесу.

Згідно з візією Європейської асоціації університетів (EUA) «Universities without walls» сучасний університет – це «центральний якір» суспільства. Необхідно готувати фахівців, які не просто знають теорію, а здатні здійснювати трансфер технологій та комерціалізувати наукові напрацювання. Наша мета суголосна з національною програмою «Освіта 4.0: український світанок»: створити

людський капітал, здатний працювати в умовах високотехнологічної економіки.

Доповідач наголосив, що часто термін «інновація» використовують як синонім до будь-яких змін. Проте в дослідженні використовується наступне трактування поняття інновації – це кінцевий результат системної творчої діяльності, що втілюється у вигляді принципово нового або істотно вдосконаленого інтелектуального продукту (технології, процесу, послуги чи організаційного рішення), який пройшов етап практичного впровадження, забезпечує якісне оновлення системи та створює додану вартість або значущий соціально-економічний ефект (Скиба, ред., 2025, с. 9).

Водночас Ю. Скиба акцентував на важливості для підвищення якості вищої освіти вивчення кращих зарубіжних практик щодо використання інновацій в освітньому процесі, європейський досвід. Наприклад, в Утрехтському університеті розроблено інструментарій «Toolwijzer», який допомагає науково-педагогічним працівникам обирати найкращі цифрові інструменти для активного навчання (Utrecht University, 2025). Особливу увагу приділено «зворотному зв'язку». Використання платформ типу «FeedbackFruits» дає змогу здобувачам вищої освіти не просто отримувати оцінку, а вступати в діалог з науково-педагогічними працівниками щодо своєї роботи.

В умовах інформаційної війни критичне мислення стає навичкою безпеки. Зарубіжні науковці пропонують ігрові методики: наприклад, «The fake news game», де здобувачі самі генерують фейки, щоб зрозуміти механіку їх створення. Це своєрідна «вакцинація» проти дезінформації. Популярними є методи «презентація в ліфті» та «естафетні дебати», які розвивають критичне мислення та здатність швидко аргументувати свою позицію.

Нині у зарубіжних університетах в освітньому процесі широко використовують імерсивні технології. Віртуальна (VR), доповнена (AR) та змішана

(MR) реальності дають змогу проводити експерименти в безпечному цифровому середовищі. Це особливо актуально для інженерних та медичних спеціальностей у воєнний час, коли доступ до реальних лабораторій може бути обмежений.

Підсумовуючи, доповідач зазначив, що інновації в університетах – це не про заміну науково-педагогічних працівників роботом. Це про зміну їхньої ролі: від «джерела інформації» до «дизайнера навчання» та фасилітатора. Наш шлях – це поєднання високої цифровізації з розвитком людської емпатії та критичного аналізу.

Тільки трансформуючи університети в інноваційні хаби, зможемо забезпечити якісне відновлення України.

Другий доповідач **Ольга Ярошенко**, головний науковий співробітник відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, зазначила, що ринок праці чекає на молодих фахівців, здатних імплементувати інновації у виробничий процес, продукувати нові ідеї, товари та послуги. Водночас фахова підготовка здобувачів освіти у вітчизняних університетах продовжує тяжіти до теоретичного навчання; в ній недостатньо уваги приділяється інноваціям, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю випускників та формуванню у здобувачів вищої освіти готовності до інноваційної діяльності. На вітчизняному ринку праці це створює дефіцит фахівців зі сформованою готовністю до інноваційної діяльності за обраним фахом.

У процесі виконання завдань індивідуального дослідження на тему «Механізми модернізації змісту університетської освіти для розвитку у майбутніх фахівців готовності до інноваційної діяльності умовах повоєнного відновлення країни» з метою обґрунтування способів усунення зазначеного вище протиріччя було здійснено аналіз зарубіжного досвіду підготовки здобувачів вищої освіти до інноваційної діяльності. Встановлено, що у зарубіжних університетах формування готовності до інноваційної діяльності входить до складу важливих завдань професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Задля цього налагоджено широку поінформованість студентства і викладачів про виробничі, професійні, освітні, дослідницькі інновації. На заняттях здобувачів вищої освіти не лише знайомлять з інноваціями, а й вчать використовувати та самостійно продукувати.

За результатами дослідження встановлено, що у зарубіжних університетах формуванню у здобувачів вищої освіти готовності до інноваційної діяльності за обраним фахом *підпорядковані*:

- потужна інноваційна інфраструктура університетах;
- навчання здійснюють за програмами, які розвивають у студентів здатність до творчості;
- участь у наукових дослідженнях, що виходять за межі навчальних.

Інноваційна діяльність університетів є базисом, навколо якого розгортається і діє інноваційний освітній процес. Із метою формування у здобувачів вищої освіти готовності до інноваційної діяльності університети послугуються суттєвим фінансуванням студентської інноваційної діяльності, тісно співпрацюють із виробництвом та бізнесом.

Головна ідея зарубіжного досвіду полягає в тому, що університети не обмежуються викладанням теорії інноваційної діяльності, а створюють освітнє середовище, сприятливе для формування у здобувачів вищої освіти умінь генерувати ідеї, створювати прототипи, запускати стартапи тощо. Задля цього: комплексно використовуються командна робота, проектна діяльність, зв'язок з підприємництвом та бізнесом. Робота над реальними викликами індустрії стає частиною освітнього процесу, практикуються стажування на виробництві й дуальна форма здобуття вищої освіти.

У зарубіжному досвіді привертає увагу те, що у майбутніх фахівців формують та оцінюють не лише знання, а й здатності генерувати нові рішення; а для формування готовності до інноваційної діяльності створюють студентські хакатони й інноваційні хаби, простори для прототипування й експериментів та інше.

Для забезпечення повоєнного відновлення України конкурентоспроможними фахівцями, вітчизняним університетам необхідно перейти від фрагментарних ініціатив до цілісної системи формування у студентів готовності до інноваційної діяльності, використавши для цього передові ідеї зарубіжного досвіду.

Третій доповідач **Олена Отич**, головний науковий співробітник відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці, доктор педагогічних наук, професор, у своєму виступі схарактеризувала результати виконання індивідуального дослідження за темою: «Європейські моделі і провідний досвід

взаємодії університетів з іншими суб'єктами інноваційної діяльності у контексті стійкого розвитку».

На її думку, необхідність взаємодії університетів з іншими суб'єктами інноваційної діяльності зумовлена зміною соціальної ролі цих закладів освіти у постіндустріальному суспільстві й здобутті ними лідируючих позицій у вирішенні багатьох соціально-економічних проблем регіону й людства загалом (Хаустов, ред., 2021).

Сучасні дослідження інноваційної взаємодії університетів відбуваються переважно у форматі створення спіральних моделей інноваційної діяльності, починаючи від Triple Helix, елементами якої є університет, бізнес і уряд, і поступово нарощуючи спіралі шляхом додавання до них громадянського суспільства (Quadruple Helix), середовища (Quintuple Helix), інвестора (Sextuple Helix) й споживача (Septuple Helix) (Carayannis & Rakhmatullin, 2014).

Еволюція університетів відбувається під впливом промислових революцій, завдяки яким змінюється тип суспільства і відповідно до нього – тип освіти. У постіндустріальному суспільстві посилюється взаємодія вищої освіти, бізнесу і держави, що відповідає моделі Triple Helix і зумовлює утворення Університету 3.0., або підприємницького університету – інноваційного освітньо-наукового закладу, що функціонує на засадах академічного підприємництва, характеризується перенесенням академічних і наукових знань до практичних галузей економіки й суспільства загалом, втіленням їх в інноваційному продукті чи послугі, їх комерціалізацією, пошуком зовнішнього недержавного фінансування на засадах діалогу з бізнесом, державою і громадянським суспільством (Barnett, 2015).

Подальша еволюція університетів зумовлюється Четвертою і П'ятою технологічними революціями і появою Університетів 4.0 (відкритого) і у перспективі – 5.0 (біоцифрового), які мають більш розгалужені зв'язки з іншими учасниками інноваційного процесу, відповідно до моделей Quadruple – Septuple Helix.

Вивчення кращого зарубіжного досвіду взаємодії університетів з іншими суб'єктами інноваційної діяльності дало змогу з'ясувати, що вона відбувається у рамках двох базових моделей: континентальної (притаманної Європі) та атлантичної (характерної для Північної Америки, Об'єднаного Королівства та Ірландії).

Узагальнення кейсів провідних державних університетів за континентальною (Німеччина) і атлантичною (США) моделями дало змогу виявити спільні та особливі риси їх взаємодії з іншими суб'єктами інноваційної діяльності в контексті стійкого розвитку.

Спільні риси не залежать від приналежності університету до континентальної чи атлантичної моделі і стосуються передумов налагодження його взаємодії зі стейкхолдерами, спрямованості цієї взаємодії на досягнення Цілей стійкого розвитку, її напрямів, а також спіральних моделей, за якими вона відбувається.

Відмінні риси взаємодії університетів з іншими суб'єктами інноваційної діяльності пов'язані, швидше, не з формами, а з конкретним її змістом у проаналізованих університетах і значною мірою залежать від їх регіональних зв'язків та вписаності в інноваційну екосистему регіону.

Для України, яка в умовах боротьби за свою свободу прагне досягти Цілей стійкого розвитку як стратегічних орієнтирів на шляху від ресурсної економіки до високотехнологічної, використання представленого у розділі досвіду сприятиме пошуку найбільш оптимального формату взаємодії з іншими учасниками інноваційної діяльності задля нарощування інноваційного потенціалу університетів і набуття ними спроможності сприяти підвищенню інноваційного потенціалу держави.

Четвертий доповідач **Володимир Ковтунець**, провідний науковий співробітник відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці, кандидат фізико-математичних наук, доцент, у виступі «Економічні та фінансові умови інноваційної діяльності університетів» відзначив, що інновація та інноваційна діяльність – поняття економічні. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), яка об'єднує практично всі економічно розвинені держави світу, дає таке визначення: «Інновація – це новий або вдосконалений продукт чи процес (або їх комбінація), який суттєво відрізняється від попередніх продуктів чи процесів інституційних одиниць чи суб'єктів та який був наданий потенційним користувачам (продукт) або введений у використання цією інституційною одиницею чи суб'єктом (процес)» (OECD/Eurostat, 2018).

OECD також відзначає вирішальну роль освіти для інноваційної діяльності: «Інновації є найважливішим рушієм зростання та добробуту. Створення екосистеми, сприятливої для інновацій, є ключовим фактором створення освітніх систем,

придатних для майбутнього. Це означає плекання інноваційних умінь та навичок, таких як креативність і критичне мислення, і забезпечення активності основних рушійних сил інновацій: а саме індивідуального, організаційного та системного навчання» (OECD, 2023).

Доповідач підкреслив, що інноваційна діяльність університетів може здійснюватись у двох напрямках:

- 1) інновації для освітнього процесу;
- 2) інноваційна діяльність у створенні та розвитку стартапів для економіки.

В обох випадках університет повинен отримувати певні вигоди від результатів запровадження інновацій. Це може бути вища якість освітнього процесу чи новостворені університетом підприємства, які приносять прибуток або продаж яких не лише покриває витрати на створення, але і приносить вагомий додатковий дохід. Університети США можуть отримувати від продажу заснованих ними стартапів до половини річного доходу.

На особливу роль університетів в інноваційному розвитку економіки вказав Г. Іцкович (Etzkowitz, 2008).

У державах-членах OECD, університети переважно мають статус неприбуткових корпорацій і відповідно функціонують в ринкових умовах. Їхня інноваційна діяльність є вагомою конкурентною перевагою.

В. Ковтунець наголосив, що в Україні університети залишаються бюджетними установами, тобто юридичними особами, які цілком утримуються за рахунок бюджету. Цей статус змушує передавати до Державного бюджету (у так званий спеціальний фонд) власні надходження, витрати з якого контролюються (і обмежуються) державою. Університети не мають права вносити до статутного фонду створених ними стартапів нічого, крім об'єктів права інтелектуальної власності. Ці об'єкти до часу впровадження у виробництво мають невисоку вартість, і, відповідно, за фінансовими звітами університетів вартість їхніх активів у заснованих підприємствах оцінюється лише десятками тисяч гривень. Такі результати не стимулюють інноваційну діяльність.

Тому для забезпечення інноваційної діяльності потрібно розширити економічну і фінансову автономію університетів і забезпечити їм права повноправних суб'єктів підприємницької діяльності в ринковій економіці.

У п'ятій доповіді *Леся Червона*, провідний науковий співробітник відділу взаємодії вищої

освіти та ринку праці, кандидат філософських наук, старший науковий співробітник, зазначила, що у межах індивідуального дослідження «Інноваційні технології розвитку студентського підприємництва в умовах повоєнного відновлення України» було досліджено теоретичні засади та проаналізовано провідний зарубіжний досвід застосування інноваційних технологій, адаптованих до сучасних українських реалій. У роботі обґрунтовано, що в умовах післявоєнної трансформації університет стає центром формування інноваційної економіки, де студентська ініціатива та стартап-культура виступають каталізаторами модернізації держави.

Л. Червона наголосила, що у результаті наукового дослідження:

- *встановлено*, що розвиток студентського підприємництва пройшов еволюцію від ініціального етапу (індивідуальні ініціативи) до цифрового, що характеризується глобальними стартап-екосистемами. Цей процес демонструє зміну ролі університету – від передавача знань до інституції, що формує підприємницьке мислення (Rae, 2014);

- *досліджено*, що студентське підприємництво є полідисциплінарним феноменом. Його економічну основу формують теорія людського капіталу та концепція «креативного руйнування», філософську – прагматизм (пріоритет дії) та гуманістична традиція самореалізації особистості. Педагогічний вимір ґрунтується на конструктивістському підході – навчанні через досвід, а соціологічний – на ролі соціального капіталу та довіри у формуванні інноваційних мереж;

- *визначено* сутність студентського підприємництва як цілеспрямовану діяльність у межах університетського середовища, що інтегрує освітні, наукові та бізнесові ресурси для створення інноваційних продуктів або соціально значущих проєктів. Його ключовими ознаками виділено інноваційність, освітню інтегрованість, менторську підтримку та соціальну орієнтацію;

- *доведено*, що інноваційні технології розвитку цього явища базуються на моделі «навчання через дію» (learning by doing) і реалізуються у трьох площинах: педагогічній (проєктне навчання, дизайн-мислення, цифрові симуляції), інституційній (інкубатори, акселератори) та екосистемній (модель «чотирьох спіралей») (Скиба, ред., 2025).

Аналіз європейського досвіду (Aalto University, Technische Universität München, University of

Cambridge, Politechnika Warszawska) підтвердив, що спільними рисами успішних моделей є стратегічність, міжнародна інтеграція та стабільна інфраструктурна підтримка стартапів. Визначено, що для ефективного відновлення України необхідна розбудова університетських екосистем, де академічні знання конвертуються у реальну економічну та соціальну вартість.

Виступи співробітників відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці завершив **Олександр Жабенко**, кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник відділу, із доповіддю щодо теоретичних основ та зарубіжного досвіду реалізації управлінських механізмів розвитку інноваційної діяльності університетів.

Вчений звернув увагу на те, що у нормативно-правових актах України відсутнє єдине визначення поняття «інноваційна діяльність» (Закон України, 1991; Закон України, 2002). Вітчизняні науковці також по-різному підходять до трактування цього поняття.

У дослідженні використовувалися наступні трактування понять: інноваційна діяльність університетів – це сукупність наукових, технологічних, організаційних, фінансових та комерційних дій, що спрямовують нові знання, одержані шляхом проведення наукових досліджень і розробок, на створення і впровадження нових конкурентоспроможних технологій, видів техніки, матеріалів, процесів чи послуг з метою отримання соціального та/або комерційного ефекту; управлінський механізм розвитку інноваційної діяльності університету як систему організаційних засобів (внутрішній устрій) та послідовність способів, методів впливу на розвиток інноваційної діяльності університету. Механізм складається із таких взаємопов'язаних компонентів, як: цілі; елементи, на які здійснюється вплив заради досягнення цілей; принципи; методи (способи) реалізації; інструменти реалізації механізму (Скиба, ред., с. 46).

О. Жабенко зазначив, що на основі аналізу було виділено 6 механізмів, що охоплюють стратегічний, кадровий, інфраструктурний, проектний, правовий та трансферний аспекти інноваційної діяльності. При цьому, управлінські механізми розвитку інноваційної діяльності університетів відповідають основним етапам інноваційної діяльності:

- визначенню пріоритетних напрямів інноваційної діяльності університету; необхідності й можливості створення науково-технічного або іншого виду інновацій – механізм стратегічного

та оперативного планування інноваційної діяльності університету і контролю;

- організації інноваційної діяльності – механізм управління людськими ресурсами; механізм розвитку інноваційної інфраструктури;

- виконанню досліджень і розробок відповідно до пріоритетних напрямків інноваційної діяльності (фундаментальні й прикладні дослідження, генерація ідей; конструкторські, інженерні роботи, випробування) – механізм проектного управління інноваційною діяльністю;

- набуттю прав інтелектуальної власності на результати інноваційної діяльності – механізм набуття прав інтелектуальної власності;

- впровадженню, збуту інноваційних продуктів чи послуг – механізм трансферу технологій та комерціалізації результатів досліджень.

Доповідач охарактеризував досвід університетів Нідерландів, які реалізують інноваційну діяльність на основі:

- довгострокового стратегічного планування, що поєднує дослідницьку, освітню та інноваційну складові з орієнтацією на сталий розвиток, та підзвітності;

- застосування людиноцентричного підходу до управління людськими ресурсами, що орієнтований на мобільність, академічну кар'єру та розвиток інноваційного потенціалу персоналу;

- формування інноваційної інфраструктури університетів (технопарків, наукових парків та центрів спільного розміщення), що інтегрують освіту, науку бізнес, сприяють підтримці стартапів і прикладних досліджень та розвитку регіональних інноваційних екосистем;

- реалізації проектів і програм (із чітким передбаченням цілей, партнерів, часових рамок та вимірюваності впливу) із бізнесом, органами влади та міжнародними організаціями;

- набуття прав інтелектуальної власності через патентування результатів наукової діяльності (що є як показником інновацій так і інструментом забезпечення довгострокового інноваційного впливу, а не лише комерційної вигоди);

- передачі знань (технологій) та комерціалізації результатів досліджень (через інституційну взаємодію університетів, бізнесу, держави, громадського сектору; спрямування на вирішення суспільних проблем, розвиток регіонів і досягнення Цілей сталого розвитку).

Підсумовуючи, О. Жабенко озвучив рекомендації для Верховної Ради України, а саме: привести нормативно-правову базу України у відповід-

ність до нормативної бази ЄС; забезпечити застосування у нормативно-правових актах України однакового трактування сутності понять. А також зазначив, що врахування вітчизняними закладами вищої освіти зарубіжного досвіду реалізації управлінських механізмів розвитку інноваційної діяльності університетів у контексті стійкого розвитку сприятиме підвищенню важливості університетів у процесі відновлення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Закон України «Про інвестиційну діяльність». (1991, 18 вересня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
- Закон України «Про інноваційну діяльність». (2002, 4 липня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
- Інститут вищої освіти НАПН України. (2026, 3 березня). *Звітна наукова конференція Інституту вищої освіти НАПН України (27 лютого, 02 березня 2026 р.)*. <https://ihed.org.ua/events/zvitna-naukova-konferentsiya-institutu-02-03-2026/>
- Кизим, М.О., Хаустова, В.Є., Решетняк, О.І., Остапенко, В.М., Луценко, Н.Л., Хаустов, М.М., & Бондаренко, Д.В. (2021). *Інтеграція освіти та науки в Україні на базі моделі університету майбутнього*: монографія (В.Є. Хаустов, ред.). Харків: ФОП Лібуркіна Л.М., 424 с. https://ndc-ipr.org/media/publications/files/Моно_Інтеграція_освіти_та_науки.pdf
- Скиба, Ю., Жабенко, О., Ковтунець, В., Отич, О., Червона, Л., & Ярошенко, О. (2025). *Теоретичні засади розвитку інноваційної діяльності університетів у контексті стійкого розвитку*: монографія (Ю. Скиба, ред.). Київ: Інститут вищої освіти НАПН України. https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2026/02/Teor.zasady-innovats.diyaln.univers_monogr_IVO-2025-127p.pdf
- Barnett, R. (2015). *Understanding the University: Institution, Idea, Possibilities*. (1st ed.). London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315678245>
- Carayannis, E.G., & Rakhmatullin, R. (2014). The Quadruple/Quintuple Innovation Helixes and Smart Specialisation Strategies for Sustainable and Inclusive Growth in Europe and Beyond. *J Knowl Econ* 5, 212–239. <https://doi.org/10.1007/s13132-014-0185-8>
- Etzkowitz, H. (2008). *The Triple Helix: University-Industry-Government Innovation in Action* (1st ed.). New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203929605>
- OECD. (2023). *Innovations in education and skills*. <https://www.oecd.org/en/topics/innovations-in-education-and-skills.html>
- OECD/Eurostat. (2018). *Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities*, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg, <https://doi.org/10.1787/9789264304604-en>
- Rae, D. (2014). *Entrepreneurship: From opportunity to action*. Springer. <https://doi.org/10.1177/02662426080260010105>
- Utrecht University. (2025, April, 2). *Centre for Academic Teaching and Learning*. <https://www.uu.nl/en/education/centre-for-academic-teaching-and-learning>

INNOVATIVE TRANSFORMATION OF UNIVERSITIES: FROM SURVIVAL TO LEADERSHIP IN THE RENOVATION OF UKRAINE

Based on the materials of the reporting scientific conference Institute of Higher Education of the NAES of Ukraine

Yurii Skyba

Doctor Habilitated in Educational Sciences, Associate Professor, Deputy Director for Research of the Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Olha Yaroshenko

Doctor Habilitated in Educational Sciences, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Chief Research Fellow of the Department for Higher Education and Science Integration, Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Olena Otych

Doctor Habilitated in Educational Sciences, Professor, Chief Research Fellow of the Department of Interaction between Higher Education and Labor Market, Institute of Higher Education of NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Volodymyr Kovtunets

Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor, Leading Researcher, Department of Interaction between Higher Education and the Labor Market of Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Lesia Chervona

Candidate of Philosophy, Senior Researcher, Leading Researcher, Department of Interaction between Higher Education and the Labor Market of the Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Oleksandr Zhabenko

Candidate of Sciences in Public Administration, Scientific secretary of the Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The article presents the results of a study conducted by specialists from the department of interaction between higher education and labour market within the framework of a scientific topic on the mechanisms for the development of innovative activity of universities in the conditions of the post-war recovery of Ukraine. The European regulatory framework and international experience in the functioning of universities in the context of sustainable development are analyzed. Based on the data obtained, the theoretical foundations of the innovative progress of universities are substantiated and practical recommendations are proposed for the adaptation of best world practices in Ukrainian universities in the conditions of martial law and of the post-war recovery.*

Keywords: *higher education; innovations; sustainable development; innovative activity; innovative interaction; innovation ecosystem; mechanism; educational innovative activity; readiness for activity; educational technologies; digital technologies; student entrepreneurship; innovative technologies.*

Отримано: 3 квітня 2026 р.

Прийнято: 7 квітня 2026 р.

Опубліковано: 8 квітня 2026 р.